

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

tel: 07 373 05 85, 040 359 701

E-pošta: mira.kambic-stukelj@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 12. 4. 2021.

Zadeva: Prehrana plemenskih ovac mesne pasme

Prehrana ovac je eden pomembnejših dejavnikov, ki vplivajo na ekonomiko reje. Stroški prehrane hitro dosežejo več kot polovico vseh stroškov. Neprimerna prehrana, bodi si da je preskromna, s čemer ne dosežemo željene prireje in kakovosti ali pa prekomerna, kar vpliva na prekomerne izdatke. Ovca ima izredno dobro sposobnost izkoriščanja paše za prirejo mesa in mleka. V našem prostoru se prvotno uporablja kot najcenejša varianta vzdrževanja težje obdelovalnih površin pred prekomernim zaraščanjem. S pravilno tehnologijo reje in poznavanjem potreb živali, pa pridemo hitro tudi do prihodka na kmetiji, ki ni zanemarljiv.

Torej, da bi vedeli, kako pripraviti primerne obroke moramo poznati potrebe živali. Tokrat se osredotočamo na potrebe ovac mesnih pasem. Ovce gredo v enem reprodukcijskem ciklu čez različne faze ali obdobja, temu primerno prilagajamo krmne obroke, s čemer lahko optimalno izkoristimo potencial živali. Ovce so prežvekovalci, katerih prebavila so sestavljena iz predželodcev (vamp, kapica, prebiralnik), pravega želodca (siriščnika), ter črevesja. Prebavila imajo veliko prostornino, kar omogoča prežvekovalcem, da zaužijejo velike količine voluminozne krme. Ovce naj bi bile sposobne zaužiti 5% svoje teže suhe snovi (SS). Kot okvirne orientacijske vrednosti, 1 kg sena ima cca 860 g SS, žita cca 880 g SS/kg, zelena paša pa 160-200g SS/kg (D, Kompan, 1996). Torej 60 kg ovca tako lahko zaužije cca 3kg SS/dan. V laktaciji pa tudi do 0,8 kg več. Kar 70 odstotkov zaužite krme se razgradi v vampu, s pomočjo tam prisotnih mikroorganizmov. Za pravilno delovanje predželodcev, morajo imeti ovce voluminozno krmo stalno na voljo, ta pa predstavlja tudi osnovo obroka. Manjkajoče potrebe po hranilih dopolnimo s krmnimi mešanici. Pri sestavljanju obrokov smo pozorni na podatke o količini surovih beljakovin (SB), oziroma prebavljivih surovih beljakovin (PSB) v krmi, ki preidejo v presnovo. Beljakovine sestavljajo celice in omogočajo njihovo pravilno delovanje, vplivajo na količino in kakovost mleka. Pri sestavi obroka smo pozorni glede vnosa energije, saj je potrebna za rast, razvoj, gibanje, vzdrževanje toplote...Pri nas se za potrebe pitanja opiramo na škrobne enote (ŠE), ki podajajo neto energijo krme za nalaganje telesnih maščob. Medtem ko se za potrebe prireje mleka opiramo na podatke o neto energiji laktacije (NEL). Optimalno moramo ravnati tudi pri zagotavljanju ogljikovih hidratov, ki jih v grobem delimo na surove vlaknine (SV) (celuloza, lignin, pentozani), ter skupni brez dušični izvleček (BDI) (sladkorji, škrob, pektini). Če je v obroku preveč surovih vlaknin, se zmanjša zauživanje zadostnih količin krme, ter zmanjša prebavljivost. Premalo le teh pa ne podpira pravilnega delovanja prebavil. Paziti moramo, da v obroku ni preveč škroba, saj lahko privede do zakisanja vampa (t.i. acidoze), premalo teh pa ne zagotavlja dovolj energije. Poskrbeti moramo še za primerno vitaminsko mineralno oskrbo, posebno pozorni moramo biti v dobi visoke brejosti in prvih tednih laktacije, ko so potrebe po vitaminih in mineralih veliko večje. Pomanjkanje vitaminov in mineralov lahko privede do pojava bolezni, kot so pašna tetanija, hipokalcemija, golšavost, motnje v reprodukcijskem ciklu, slabi prirastih jagnjet, mišična distrofija...

Kot smo že omenili, moramo krmne obroke plemenskih ovac prilagajati glede na obdobje v katerem se nahajajo. Obdobje delimo na čas pred pripustom, čas brejosti, čas laktacije in suho obdobje. Če pričnemo z obdobjem pred pripustom, z intenzivnostjo krmljenja začnemo 4 tedne pred pripustom, ter vzdržujemo še nekje 2 tedna po oploditvi (t.i. flushing), s tem ko dvignemo telesno kondicijo (predvsem z energetsko bogato krmo in vitamini) lahko povečamo pogostost dvojčkov. Pri srednje kakovostni paši krmimo do nekje 0,5 kg žit/dan na ovco. Seveda moramo količino uvajati postopoma.

Prešli smo v obdobje brejosti (traja cca 155 dni), ki ga delimo na dva obdobja. V času zgodnje brejosti (drugi, tretji mesec), prilagodimo obroke tako da zadostimo vzdrževalnim potrebam, preobilne ovce lahko v tem času tudi nekoliko shujšajo, saj se lahko s tem izognemo pojavu ketoze v pozni brejosti. V tem času lahko krmimo ovce z voluminozno krmo nižje kakovosti. Količino žit, ki smo jih dodajali sedaj postopoma ukinemo. Čas pozne brejosti (četrti, peti mesec) pa je izrednega pomena iz vidika prehrane ovac. V tem času plod intenzivno raste, prav tako se pripravlja organizem na laktacijo. Z obrokom moramo pokriti izdatne potrebe po beljakovinah in energiji. Prehrana v tem obdobju vpliva na razvoj, rojstno maso in vitalnost mladičev, ter količino mleka v laktaciji. Ponovno pride do izraza visoko kakovostna voluminozna krma, ki jo zagotovimo z bogatejšimi pašniki poleti, pozimi pa z umetno dosušenim senom. Ob kakovostni voluminozni krmi je potreba po močnih krmilih veliko manjša. Zavedati se moramo, da se spodobnost količinskega uživanja krme (zaradi rasti ploda) zmanjša, zato je priporočljivo v tem obdobju dopolnjevati osnovni obrok z cca 200 do 400g močne krme (odvisno od kakovosti voluminozne krme in vrednosti močne krme), običajno so to žita, za katera bi bilo najbolje, da so zgnetena, nikakor pa ne fino mleta, sojine tropine, pesni rezanci... Ponovno je potrebno poudariti potrebo po vodi, saj se v zadnjem obdobju poveča zauživanje tudi za dvakratno količino. Obrok je potrebno dopolniti še z vitaminsko mineralno mešanico. Predvsem z natrijem in kalcijem. Običajno so to razni t.i. lizalni kamni, ki naj bojo živalim stalno na voljo.

Po kotitvi ovce preidejo v obdobje laktacije. Mlečna krivulja doseže vrh pri 6. do 8. tednu, sposobnost zauživanja zadostnih količin krme s katerimi bi pokrile te potrebe še niso dovolj velike (šele pri 11.-14. tednu), zato žival črpa zalogo iz telesnih rezerv in hujša. V kolikor smo v zadnjem obdobju brejosti zagotovili dovolj beljakovinsko in energetsko bogat obrok, bo to potekalo v mejah normale. Ovca z dvema mladičema bi morala imeti cca 2,5 l mleka dnevno (D. Kompan 1996), da bi zagotovili prirast mladičev (dvojčkov) v povprečju 250 g/dan. Ovce v tem obdobju krmimo z najbolj kakovostno krmo. Poletna krma (paša) zadostuje potrebam po beljakovinah, za zagotavljanje energije pa moramo dodajati vsaj 0,20 kg žit/žival. Jesensko zimskim pa bomo morali dodajati več močne krme, da bomo zagotovili dovolj mleka in ne bomo preveč izčrpali ovce. Laktacija pri mesnih pasmah traja cca 4 mesece. Obdobju laktacije sledi obdobje vzdrževanja, kjer zagotavljamo hrano za potrebe vzdrževanja organizma. Zagotavljamo skromnejšo voluminozno krmo. To obdobje traja od 4-5 mesecev.

Če se nekoliko dotaknemo paše in zagotavljanja potreb po hranilih samo iz paše, moramo vedeti, da ni dovolj, če so ovce samo zunaj ampak morajo dejansko imeti na voljo dovolj kakovostne zelene mase za uživanje. Odrasla ovca potrebuje ob predpostavki, da je ruša visoka 10 cm, 10m² na dan paše. (D. Kompan, sodelavci, 1996). Ta podatek je koristen za preračunavanje velikosti čredink. Pomembna je tudi sestava travne ruše. Seveda pomembno vlogo v sestavi travne ruše igrajo metuljnice, predvsem bela detelja. Njena prisotnost poveča količino beljakovin in rudninskih snovi, ima pa tudi bistveno manj vlaknin kot trave.

Na kratko lahko strnemo naslednje. Z izbiro primerne pasme in odbiro primernih plemenskih živali smo naredili prvi korak. Z optimalnimi obroki in primerno tehnologijo reje pa izkoristimo dane potencialne živali. Krmne obroke prilagajamo glede na stanje v katerem se žival nahaja. Obilnejše krmljenje v času zadnjega obdobja brejosti in v laktaciji, ter skromno v času suhe dobe. Z navedenimi ukrepi dvignemo število jagnjet na gnezdo in njihov prirast, kar vpliva na prihodke. Cilj rejca je ohraniti živali v dobri kondiciji, ter vzdrževati njeno zdravstveno stanje s čimer dolgoročno znižujemo stroške v reji in izboljšujemo ekonomičnost reje drobnice. Vsekakor je reja drobnice za dobršen del Slovenije

zanimiva panoga, ki vpliva tako na ohranjanje kulturne krajine in vzdrževanje težje obdelovalnih predelov pred zaraščanjem, kot tudi na dodaten dohodek na kmetiji.

Pripravila:

Mira Kambič Štukelj, terenski kmetijski svetovalec